

Rapport 2024:17

En effektutvärdering av arbetsförmedling med fristående leverantörer

Som en del av reformeringen av Arbetsförmedlingen infördes tjänsten Rusta och matcha där fristående leverantörer tog över mycket av arbetet med de arbetssökande. Nu har Johan Egebark, Lisa Laun, Linus Liljeberg, Magnus Rödin, Martin Söderström, Emilie Videnord och Johan Vikström efter ett flerårigt projekt kommit med en effektutvärdering av insatsen.

Fristående leverantörer, en slags privat arbetsförmedling

Januariavtalet från början av 2019 innebar starten för en omfattande reformering av Arbetsförmedlingen. Myndigheten skulle fortsatt ha huvudansvar för arbetsmarknadspolitiken, men stödet till de arbetssökande för att snabbare komma in på arbetsmarknaden skulle främst ges av leverantörer fristående från Arbetsförmedlingen. År 2020 infördes därför tjänsten ”Rusta och matcha”, en vidareutveckling och utökning av tidigare tjänster där fristående aktörer jobbat med arbetssökande.

De fristående leverantörerna hade relativt stor frihet att under som mest 12 månader utforma innehållet. Rusta och matcha har under de senaste åren varit en av Arbetsförmedlingens största insatser.

Randomisering för att mäta effekter

För att göra det möjligt att studera effekterna infördes Rusta och matcha som en randomiserad försöksverksamhet. Det betyder att vissa arbetssökande slumpades till tjänsten, medan andra med liknande förutsättningar fick det ordinarie stödet från Arbetsförmedlingen. Randomiseringen gör det, enkelt uttryckt, möjligt att jämföra utfallet mellan grupper med liknande förutsättningar som lottats till olika insatser. Även ersättningen till leverantörerna utformades delvis för att möjliggöra en utvärdering.

I rapporten jämförs arbetssökande som lottats att delta respektive att inte delta, oavsett om de deltagit eller inte, *intention-to-treat (ITT)*. Metoden används ofta inom randomiserade studier av det här slaget.

Deltagare med medelgoda jobbchanser

Målgruppen för Rusta och matcha var arbetssökande med medelstora behov av stöd. De som bedömdes ha goda chanser att få jobb skulle stanna kvar på Arbetsförmedlingen och få begränsat stöd, främst söka arbete på egen hand. De som hade mindre chanser att få jobb skulle få mer fördjupat stöd genom Arbetsförmedlingens övriga tjänster. Rusta och matcha-gruppen delades i sin tur in i tre nivåer beroende på hur mycket stöd de ansågs behöva – låg, medium eller hög. Bedömningen av arbetssökandes jobbchanser gjordes med hjälp av ett statistiskt bedömningsstöd som baserades på cirka 30 bakgrundsvariabler.

Arbetssökande som anvisats till Rusta och matcha och som bedömts ha mindre behov av stöd jämförs med liknande arbetssökande som i stället får det begränsade stödet från Arbetsförmedlingen. Rusta och matcha-gruppen som bedömts behöva mycket stöd jämförs med dem som skulle få fördjupat stöd från Arbetsförmedlingen.

Dyrare stöd hos de fristående leverantörerna

Både de som anvisades till Rusta och matcha och de som inte blev anvisade deltog i Arbetsförmedlingens ordinarie insatser i ungefär samma omfattning de första 12 månaderna efter randomiseringen. De hade ungefär lika många möten och fick ta del av samma basservice, exempelvis Platsbanken.

De som lottades till Rusta och matcha hade dessutom möjlighet att få stöd från en fristående leverantör, och ungefär 60 procent av dem påbörjade tjänsten.

Eftersom Rusta och matcha till stor del tillkommer utöver andra insatser betyder det att de som lottats till tjänsten fått ta del av insatser i större utsträckning.

Rapportförfattarna har kartlagt och beräknat kostnaderna för stödet till de arbets sökande. De stödinsatser som gavs till arbets sökande i Rusta och matcha-gruppen var dyrare än de betydligt mer begränsade insatser jämförelsegrupperna fick del av på Arbetsförmedlingen. Kostnaden för de arbets sökande som bedömdes behöva lite mindre hjälp och som lottades till Rusta och matcha var cirka 46 procent högre än för de med liknande egenskaper som lottats att stanna kvar hos Arbetsförmedlingen. För de arbets sökande som behövde mer omfattande stöd för att få ett jobb var kostnaden för Rusta och matcha cirka 70 procent högre än för jämförelsegruppen.

En bidragande orsak till kostnadsskillnaderna är att de som blev kvar hos Arbetsförmedlingen fick ett begränsat antal insatser. Det gäller både arbets sökande närmare arbetsmarknaden som enligt planen skulle ha begränsat stöd, och arbets sökande längre ifrån arbetsmarknaden som egentligen skulle ha fått fördjupat stöd på Arbetsförmedlingen, vilket dock inte blev fallet.

Varken bättre eller sämre arbetsmarknads- och utbildningsutfall

Trots högre kostnader fick inte fler i Rusta och matcha-gruppen arbete. De har inte högre löneinkomster än jämförelsegruppen vid uppföljningarna efter 6, 12 och 18 månader. Detta gäller både för dem som bedömts stå närmre och längre från arbetsmarknaden. Det finns inte heller några signifikanta effekter på varaktig sysselsättning inom 14 månader, vilket mäts som fyra månaders anställning med en inkomst motsvarande 75 procent av minimilönen för handelsanställda arbetare.

För dem som stod längre från arbetsmarknaden var sannolikheten något högre att ha någon löneinkomst alls sex månader efter programmet, kanske ett första steg in på arbetsmarknaden, men effekten var tillfällig och försvann efter 12 månader. Rusta och matcha-gruppen började inte heller studera i högre utsträckning än jämförelsegruppen.

I rapporten används månadsvisa inkomstuppgifter som hämtas från Skatteverket, vilket ger trovärdig information om hur mycket olika personer har arbetat.

Rapportförfattarna har också studerat skillnader mellan olika grupper, exempelvis mellan kvinnor och män och mellan personer födda i olika delar av världen. Man finner inte något som tyder på att Rusta och matcha fungerar bättre för vissa grupper.

Resultaten är i linje med tidigare internationell forskning som visar att det inte finns någon skillnad i hur snabbt privata och offentliga utförare får arbets sökande i jobb.

Högre andel resultat ersättning kan ha betydelse

De fristående leverantörerna fick både en grund ersättning för varje deltagare och en resultat ersättning om den arbets sökande fick ett varaktigt jobb eller började studera. Ersättningen var differentierad i tre nivåer utifrån deltagarnas bedömda jobbchanser.

De deltagare som leverantörerna fick mer betalt för lyckades inte bättre på arbetsmarknaden jämfört med arbets sökande med samma bedömda jobbchanser som placerats i en nivå med lägre ersättning.

Dock verkar en högre resultatbaserad ersättning till leverantörerna ge något bättre utfall än en högre fast ersättning.

Delvis förändrat program idag

Från och med maj 2023 infördes ”Rusta och matcha 2”. Den nya tjänsten liknar i stora drag Rusta och matcha, men har några mindre skillnader kopplade till ersättningsmodellen och kraven på leverantörerna.

Tidigare IFAU-studier

IFAU har tidigare följt upp insatsen och dess föregångare i rapporterna 2021:7 och 2024:9.

Läs mer på ifau.se

Läs rapporten i sin helhet på www.ifau.se eller beställ ett tryckt exemplar från ifau@ifau.uu.se.

Rapporten i korthet summerar utvalda rapporter från IFAU. Om din organisation vill prenumerera på tryckta exemplar, skicka dina kontaktuppgifter till ifau@ifau.uu.se. Ange ”prenumeration RIK” i ämnesraden.